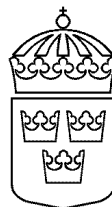

Finansutskottets yttrande 1995/96:FiU1y Förvaltningsmyndigheternas ledning

1995/96
FiU1y

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har genom beslut den 10 oktober 1995 berett övriga utskott tillfälle att senast den 19 oktober 1995 yttra sig över proposition 1994/95:150 bilaga 7, avsnitt 3 om förvaltningsmyndigheternas ledning.

Utskottet

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner regeringens förslag till riktlinjer för förvaltningsmyndigheternas ledning. Enligt förslaget skall verksamhetens art och regeringens behov av att styra myndigheten på visst sätt vara utgångspunkten vid val av ledningsform. När det gäller centrala förvaltningsmyndigheter skall regeringen enligt vad som sägs i propositionen välja enrådighetsverk eller styrelse. Såväl enrådighets- som styrelsemodellen bör enligt propositionen anpassas till de särskilda förutsättningar som råder för den enskilda myndigheten. Av förslaget framgår också att en styrelse inför regeringen kan ha ett helt eller ett med myndighetschefen delat ansvar för verksamheten.

Med utgångspunkt från dessa allmänna riktlinjer lämnas i propositionen en redovisning av vilka myndigheter som regeringen avser att ge en ny ledningsform under år 1995. Det skall ske genom att ändringar vidtas i respektive myndigheters instruktioner. När det gäller de myndigheter som berör finansutskottets beredningsområde anmäler regeringen att ledningsformen för Statistiska centralbyrån bör vara enrådighetsverk med insynsråd i stället för styrelse. Inte heller Kammarkollegiet bör enligt propositionen ha en styrelse utan vara ett enrådighetsverk. Dock bör ett särskilt av regeringen inrättat beslutsorgan för fond- och förmögenhetsförvaltningen tillskapas.

Finansutskottet vill understryka betydelsen av det för Sverige så unika inslaget av samhällelig insyn och av medborgerligt inflytande på myndighetsnivån. Det är av stort värde att allmänna handlingar i princip är offentliga och att meddelarfrihet råder. Genom att de statliga myndigheterna – inom de ramar som riksdag och regering fastställt – leds av valda lekmanastyrelser kan både den samhälleliga insynen och det medborgerliga

inflytandet upprätthållas. Mot denna bakgrund anser utskottet i likhet med regeringen att de av riksdagen våren 1994 beslutade riktlinjerna om att enrådighetsverk skall väljas ”i första hand”, bör ändras på ett sätt som mera överensstämmer med svensk förvaltningstradition.

Enligt utskottet innebär tillämpningen av de förordade riktlinjerna i flertalet fall en rimlig avvägning mellan kraven på klara och entydiga ansvarsförhållanden mellan regeringen och dess underlydande myndigheter å ena sidan och kraven på medborgarinflytande och insyn å den andra. Utskottet anser emellertid att väsentliga skäl talar för att behålla nuvarande styrelsemodell för Statistiska centralbyrån. Erfarenheterna av styrelsen medverkan har för SCB:s del varit goda. Den har kunnat bidra med värdefulla kunskaper som varit till nytta för verksamheten. Behovet av insyn är av särskild vikt med hänsyn till att SCB hanterar integritetskänsligt statistiskt material. Ett annat skäl för att behålla styrelseformen är enligt utskottet den omläggning av finansieringen och samordningen av den statliga statistiken som nu successivt genomförs. Styrelsen bör ha en viktig uppgift att följa upp effekterna av denna nyordning.

Riksrevisionsverket är för närvarande ett enrådighetsverk. Till verket finns knutet ett av regeringen utsett rådgivande organ. Av propositionen framgår inte helt klart om regeringen avser att bibehålla RRV:s råd. Enligt utskottet bör nuvarande ledningsformer för RRV bibehållas. Utskottet har vidare inget att erinra mot vad regeringen redovisar om ny ledningsform för Kammarkollegiet.

Även när det gäller myndigheter utanför finansutskottets direkta ansvarsområde finns enligt utskottet exempel på myndigheter där lekmanna-inflytandet bör tas tillvara mer än vad som redovisats i propositionen. Utskottet ser vidare positivt på att frågan om intresserepresentation i styrelsen för vissa myndigheter på arbetsmarknadsområdet skall utredas. En sådan ordning bör enligt utskottet kunna bidra till att främja samförståndet mellan arbetsmarknadens parter.

Finansutskottet har inom riksdagen särskilt ansvar för frågor om budgetprocessen och för förvaltningsekonomiska frågor. Utskottet vill i detta sammanhang särskilt peka på att mål- och resultatstyrningen skapat delvis nya förutsättningar för samspelet mellan regeringen och myndigheterna. Behovet av en klar ansvarsfördelning accentueras således och detta oavsett vilken ledningsform som i det enskilda fallet bedöms som den mest ändamålsenliga. En annan viktig effekt av den nya budgetprocessen och av resultatstyrningen är att riksdagens och utskottens roll har påverkats. Tonvikten kommer i allt större utsträckning att ligga på resultatredovisning, uppföljning och utvärdering. För att riksdag och regering skall kunna fullfölja sina uppgifter i mål- och resultatstyrningen är det väsentligt att inte minst ansvaret för myndigheternas årsredovisningar och för eventuella åtgärder efter revision är klarlagda i instruktionerna.

Stockholm den 19 oktober 1995

1995/96:FiU1y

På finansutskottets vägnar

Jan Bergqvist

I beslutet har deltagit: Jan Bergqvist (s), Per-Ola Eriksson (c), Sören Lekberg (s), Bo Nilsson (s), Sonja Rembo (m), Sonia Karlsson (s), Lennart Hedquist (m), Susanne Eberstein (s), Kristina Nordström (s), Fredrik Reinfeldt (m), Roy Ottosson (mp), Mats Odell (kds), Kjell Nordström (s), Thomas Östros (s), Per Bill (m), Lars Bäckström (v) och Lars Leijonborg (fp).

Avvikande mening

Sonja Rembo (m), Lennart Hedquist (m), Fredrik Reinfeldt (m), Roy Ottosson (mp), Mats Odell (kds), Per Bill (m) och Lars Leijonborg (fp) anser att den del av utskottets yttrande som börjar med ”Finansutskottet vill” och slutar med ”arbetsmarknadens parter” bort ha följande lydelse:

Finansutskottet kan för sin del i väsentliga delar ställa sig bakom de allmänna principer som regeringen använt sig av vid valet av ledningsform för förvaltningsmyndigheterna. De stämmer i stort överens med de riktlinjer som riksdagen på förslag av den förra regeringen beslutade om våren 1994. Därigenom åstadkommes en rimlig avvägning mellan kraven på klara och entydiga ansvarsförhållanden mellan regeringen och dess underlydande myndigheter och kraven på medborgarinflytande å den andra.

Finansutskottet kan också ställa sig bakom regeringens redovisning i propositionen om ledningsmodell för de myndigheter som faller inom utskottets ansvarsområde. Utskottet ser däremot allvarligt på att regeringen i propositionen anmäler att någon form av intresserepresentation i styrelsen för vissa myndigheter inom arbetsmarknadsområdet nu övervägs. Det är utskottets bestämda uppfattning att medborgarinflytande över och medborgarkontroll av förvaltningen bör utövas av folkvalda organ. Det är enligt utskottet av avgörande betydelse för en effektiv och väl fungerande förvaltning att den inte styrs av hänsyn till organisationer och andra särintressen utan utifrån allmänintresset.

1995/96:FiU1y

Gotab, Stockholm 1995